

Contractwerk Nederlands in BVL

Friedel Herbosch & Luc Wyls

Vanuit de huidige visie op onderwijsdoelen willen we optimale ontwikkelingskansen creëren voor alle leerlingen. We willen tegemoet komen aan alle verschillen tussen leerlingen en het onderwijsaanbod daarop afstemmen. Dit vraagt om een verregaande differentiatie. In dat kader zien we, vanuit de invalshoek 'zorg' in het secundair onderwijs, de introductie van werkvormen die dat mogelijk maken. Contractwerk is een zelfstandige werkvorm die geschikt is voor differentiatie naar tempo, inhoud, interesse, enz.

Contractwerk is een organisatievorm waarbij voor iedere individuele leerling een activiteitenpakket voor een bepaalde periode (bijvoorbeeld een week) formeel is vastgelegd. Voor de afwerking van het pakket krijgt hij/zij een bepaald deel van de lestijden (contractwerktijden) ter beschikking waarbij hij/zij relatief zelfstandig over de duur en de volgorde van de onderscheiden activiteiten kan beslissen." (Ferre Laevers, 1987)

Een contract bestaat meestal uit verplichte en keuzeopdrachten. De opdrachten kunnen voor alle leerlingen dezelfde zijn (differentiatie naar tempo), maar ze kunnen voor elke leerling of groepjes van leerlingen verschillend zijn (differentiatie naar inhoud). Contractwerk gebeurt tijdens de les, vooral omdat dan alleen gerichte observatie door de leraar mogelijk is. Contractwerk is namelijk geen doel op zich, maar een middel om bepaalde doelen te realiseren: leervaardigheidsdoelen nastreven, betrokkenheid van leerlingen verhogen, enz.

In deze bijdrage presenteren we een contract dat we uitgewerkt hebben voor 2 BVL (beroepsvoorbereidend leerjaar) modeverzorging/voeding van het Sint-Jozefsinstituut in Borsbeek. De klas bestaat uit 13 autochtone meisjes met een vrij behoorlijk niveau voor taal. De problemen situeren zich in deze klas vooral op sociaal gebied: pesten, gedragsproblemen door een zeer moeilijke thuissituatie,... Er zitten bijvoorbeeld twee leerlingen met een volgkaart voor storend gedrag. Leerlingen op een positieve manier leren samenwerken, was mee een van de doelstellingen om aan contractwerk te beginnen. Eerst gaan we wat dieper in op de achtergrond waartegen we het contract ontwikkeld hebben.

Leerlingen op een positieve manier leren samenwerken, was mee een van de doelstellingen om aan contractwerk te beginnen.

ACHTERGROND

Bij de ontwikkeling van dit contract zijn we vertrokken van de vraag waarom we aan zelfstandig werken/leren zouden doen. Bij het zoeken naar een antwoord kwamen we uit bij een driedelige basis voor zelfstandig leren: een leerpsychologische, een opvoedkundige en een differentiatiebasis.

LEERPSYCHOLOGIE

De leerpsychologische basis voor zelfstandig leren komt voort uit onze huidige visie op leren. We gaan ervan uit dat kennis op een actieve wijze wordt geconstrueerd door de lerende. Als leraar kunnen we de illusie hebben dat wij bepalen wat een leerling leert, maar de realiteit wijst uit dat dat voor het grootste gedeelte niet waar is. We bepalen wel de inhouden waarbinnen geleerd wordt, maar wat en hoe er juist geleerd wordt, is in handen van de leerling. Een voorbeeld hiervan is het verschijnsel dat we na een leerstofgeheel een toets aankondigen, leerlingen deze toets voorbereiden en allen slagen. Wanneer we diezelfde toets na enkele weken herhalen, blijkt dat de resultaten van de leerlingen (veel) lager liggen, en dat ze verschillende inhouden hebben onthouden.

Wat bepaalt wat leerlingen op lange termijn geleerd hebben? Een aantal factoren is van belang. De motivatie van de leerling speelt een belangrijke rol: in hoeverre is hij gemotiveerd en uitgedaagd om deze inhouden te leren? We weten ondertussen dat het element 'werkhouding' – dat we kunnen verstaan als 'uit jezelf leren' –, een van de elementen is van zelfstandig leren die maakt dat leerlingen vanuit een eigen behoefte zelfverantwoordelijk gaan leren. Deze werk-

houding groeit naarmate leerlingen medezeggenschap krijgen over en vaardiger worden in het inrichten van hun leerproces. Essentieel hierbij is dat ze zelf bepalen wat het leerdoel is.

Een ander aspect van deze leerpsychologische basis is het feit dat leren een sociaal gebeuren is: leren gebeurt het meest efficiënt in interactie. Hierbij willen we interactie niet verengen tot groepswerken in al zijn vormen, maar eerder als een expliciteren van wat geleerd wordt of moet worden. En dat kan ook individueel, bijvoorbeeld door bevindingen bij een experiment op papier te zetten. Willen we het leren dus efficiënt en effectief maken, dan moeten leerlingen op zelfstandige wijze met 'leerstof' kunnen omgaan.

Willen we het leren efficiënt en effectief maken, dan moeten leerlingen op zelfstandige wijze met 'leerstof' kunnen omgaan.

OPVOEDKUNDE

Een tweede basis voor zelfstandig leren is opvoedkundig van aard. Als het onder andere onze opdracht is jongeren op te voeden tot zelfstandige, zelfverantwoordelijke jongvolwassenen, dan moeten we dat ook meenemen in ons onderwijsleerproces. Dat houdt in dat we werkvormen moeten hanteren die de zelfstandigheid en de zelfverantwoordelijkheid van leerlingen bevorderen. Daarnaast moeten we ons ook realiseren dat de opbouw ervan stapsgewijs moet verlopen. Er moeten met andere woorden leerlijnen zelfstandig leren ontwikkeld worden.

In dat kader kunnen we spreken van een lijn die loopt van *zelfstandig werken* over *zelfstandig leren* naar *zelfverantwoordelijk leren*. De leerling evolueert van *handelende* leerling die nog sterk gestuurd wordt door de leraar, over *leerbekwame* leerling die reeds enkele leervaardigheden heeft verworven en reeds enkele taken zelfstandig kan aanpakken, naar *zelfverantwoordelijke* leerder die

autonoom beslist over de inrichting van zijn leerproces (zie ook Bonset & Mulder, 1999). Hieruit mag duidelijk worden dat zelfstandig leren ook als studiedomein, het 'leren leren', behandeld moet worden. Naarmate we de leerlingen vaardiger maken in het zelfstandig leren, kunnen we ook meer en meer leerfuncties aan hen overlaten.

VORM	LEERLING	LERAAR
zelfstandig werken	handelend	stuurt
zelfstandig leren	leerbekwaam	stuurt + coacht
zelfverantwoordelijk leren	autonoom	coach

DIFFERENTIATIE

Een derde basis voor zelfstandig leren is differentiatie. Als we differentiatie willen hanteleren in het onderwijsleerproces, dan zullen we ervoor moeten zorgen dat leerlingen op zelfstandige basis hun traject kunnen doorlopen. Differentiatie betekent dan elke onderwijssituatie waarbij lerenden niet allemaal op hetzelfde moment, op dezelfde manier of op hetzelfde niveau met dezelfde opdracht bezig zijn. Differentiatie is belangrijk als we alle jongeren optimale ontwikkelingskansen willen bieden. Willen we omgaan met de grote diversiteit tussen de leerlingen in onze klassen, dan zullen we moeten trachten het onderwijsaanbod af te stemmen op het ontwikkelingsniveau, de mogelijkheden en de motivatie van de jongeren. Differentiatie kan bekeken worden op het niveau van leerlingenactiviteiten (bijvoorbeeld naar tempo, naar doelen, naar inhoud, naar interesse, naar leerstijl, enz.) en op het niveau van de leerkrachtactiviteiten (bijvoorbeeld in groeperingsvormen, werkvormen, instructievormen, enz.).

WERKWIJZE

Als uitgangspunt voor ons contract zijn we gaan nadenken over de beginsituatie van de klas waarvoor het bestemd is. De beginsituatie zal mee bepalen welke vorm van differentiatie we willen doorvoeren en welke werkvorm we daarvoor wensen te hanteren. Belangrijk bij de keuze van differentiatievorm en werkvorm is niet enkel de beginsituatie van de leerlingen (wat kennen, kunnen en zijn ze al?), maar ook de beginsituatie van de leraar (in hoeverre heeft hij reeds ervaring met differentiatie en met deze werkvormen?). Omdat er in deze BVL-klas met de methode *Nedweb* 2 (uitgeverij Van In) gewerkt werd, hebben we een thema hieruit als uitgangspunt voor de inhoud genomen. De 'werkovereenkomst' – 'contract' had voor deze leerlingen een eerder negatieve bijklank – is opgenomen als bijlage 1.

Differentiatie is belangrijk als we alle jongeren optimale ontwikkelingskansen willen bieden.

LEREN LEREN

Bij het opstellen van het contract is aandacht besteed aan het aspect 'leren leren'. Als leraar kan je bewust bepaalde elementen inbouwen die deel uitmaken van een leerlijn 'zelfstandig leren'. Een eerste aspect is het leren inschatten van de hoeveelheid werk die moet geleverd worden om aan de hand daarvan een haalbare werkplanning op te maken. Om de reflectie hierop mogelijk te maken, is in het contract een planningbalk ingevoerd en een kolom waarin de leerlingen hun effectieve werktijd noteren. In de nabespreking (reflectie op het eigen werken/leren) wordt dat element opgenomen om leerlingen vaardiger te maken in het plannen van hun werk.

Een ander aspect dat daarbij aansluit, is zelfkennis. Door bij de opdrachten smiley's te hanteren, gaan leerlingen voor zichzelf moeten nadenken over wat voor hen moeilijk of makkelijk was, en dat kan zowel over de inhoud als over het proces gaan. Ook dat element zal in de nabespreking opgenomen kunnen worden. Op het contract is dan ook onderaan ruimte voorzien om werkpunten voor een volgend contractwerk te formuleren. Deze werkpunten gaan niet noodzakelijk over de inhoud (bijvoorbeeld over een foute zinsconstructie in een schrijfoefening), maar wel over de taakaanpak van de leerling. Zo wordt het contract een instrument voor formatieve evaluatie. Hiermee komen we tegemoet aan het domein 'zelfstandig leren als leerdomein'.

MOTIVATIE EN WERKHOUDING

Ook de lay-out is een bewuste keuze. Het hanteren van icoontjes bijvoorbeeld maakt het contract aantrekkelijker en zorgt voor een visuele ondersteuning voor taalzwakke,

taalarme leerlingen. Deze leerlingen zouden niet gemotiveerd raken door een contract dat enkel in doorlopende tekst is opgesteld. Het visuele element en de structuur van het contract bieden ondersteuning bij het eigenlijke opdrachtenblad.

Omdat leerlingen hier, al is het op een eerder beperkte manier, zelfstandig aan de slag kunnen en zelf keuzes mogen maken (bijvoorbeeld in de volgorde) werken we niet alleen aan de betrokkenheid en de motivatie van de leerling, maar maken we het aspect 'werkhouding' bespreekbaar.

OPDRACHTEN

Een volgende stap was de keuze van de onderwerpen binnen het thema die de leerlingen zelfstandig zouden kunnen verwerken, individueel of in groepjes. Er werd gekozen voor verwerkingsopdrachten in verband met het zelfstandig naamwoord en bijvoeglijk naamwoord, en leesvaardigheids- en taalbeschouwingsopdrachten bij de tekst 'Knip, ik heb je'. Om de schoolrekening niet nodeloos de hoogte in te drijven, werden drie lessen genomen uit de werkmap van de leerlingen. Met enkele bladen extra konden we probleemloos aan de slag.

Tijdens de voorgaande thema's werd deze manier van werken grondig voorbereid. De leerlingen werden reeds in deelopdrachten vertrouwd gemaakt met het hanteren van een verbeter sleutel, samenwerken in duo's, mekaars werkjes evalueren, oefeningen maken, nakijken en verbeteren op de computer, enz.

***Als leraar kan je
bewust bepaalde
elementen
inbouwen die deel
uitmaken van een
leerlijn 'zelfstandig
leren'.***

VERLOOP

Het contractwerk liep gedurende één week. Tijdens deze drie lesuren kon gebruik worden gemaakt van de leeszaal: een groot lokaal waar, naast voldoende werktafels op ruime afstand van elkaar, ook 16 computers met internetverbinding staan. Dat is natuurlijk een comfortabele situatie, maar ook het eigen klaslokaal kon zo ingericht worden dat de groepjes niet op mekaars schoot zaten. De computeropdrachten kunnen eventueel door andere opdrachten vervangen worden.

Bij de start kregen de leerlingen uitleg over wat er van hen verwacht werd, ze konden vragen stellen en bekeken hun werkovereenkomst. Daarna kregen ze tijd om een planning op te stellen. Voor veel leerlingen was dit een moeilijke klus: ze hadden er absoluut geen idee van hoe lang ze aan een oefening zouden werken. Sommigen dachten alles af te hebben in 1 lesuur, anderen dachten er 3 weken over te doen.

Tijdens het contractwerk zelf bestond de rol van de leerkracht erin extra uitleg te geven en te coachen. Hoewel de leerlingen de week voordien gedifferentieerde oefeningen over zelfstandig en bijvoeglijk naamwoord hadden gemaakt op de computer, hadden de meesten toch nog wat hulp nodig bij de start van de oefeningen in hun contractwerk. Omdat niet iedereen met dit onderdeel begon, was dat perfect haalbaar. Leerlingen kenden het gebruik van een verbeterersleutel al, zodat de goede gang van zaken niet te fel bemoeilijkt werd.

2 BVL mode-verzorging/voeding is een zeer heterogene klas. Het werktempo van de leerlingen is erg verschillend. Met zelfstandig werk kon verveling en stress vermeden worden: alle leerlingen hadden iets te doen. De leerlingen werkten geconcentreerd door, wat in deze klasgroep niet vanzelfsprekend is. Ze mochten samenwerken met een zelfgekozen partner en hadden ze geen tijd of zin om ruzie te maken. Tijdens deze lessen was het enige probleem de leerlingen te laten stoppen bij het belsignaal.

TIPS

- ☐ Contractwerk opstarten vraagt wel wat tijd en energie. Vertrekken van materialen die je reeds gebruikt, bespaart veel tijd in het zoeken naar geschikt materiaal. Dikwijls kan je bepaalde opdrachten uit de werkboeken gewoon inschakelen in het contract.
- ☐ Begin ook met eenvoudige vormen van contractwerk, zowel naar inhoud (niet te veel opdrachten, geen te moeilijke opdrachten,...) als naar organisatie (individueel of per twee, volgorde en tijd zelf bepalen,...).
- ☐ Het gevoel dat leerlingen in 1B of 2BVL dit niet kunnen, is niet altijd terecht. Je moet wel aandacht hebben voor de leerlijnen: besteed in vooropdrachten aandacht aan een aantal deelvaardigheden, bijvoorbeeld werk plannen, verbeterersleutels gebruiken, oriënteren op de taak,... Formuleer de opdrachten duidelijk, gebruik korte instructies in een taal die de leerlingen verstaan. Overloop ook de eerste keren het contract met hen.

- Verbetersleutels maken in een andere kleur, lay-out verzorgen,... het helpt allemaal om de leerlingen houvast te geven en hen te motiveren. En leerlingen hebben dit ook in de basisschool al meerdere keren gedaan. Eens informeren in de basisscholen hoe zij het aanpakken, kan zorgen voor de nodige continuïteit in aanpak tussen basis- en secundaire school.
- Eens je een basis hebt, werk je een volgende keer sneller en efficiënter. Geef jezelf ook de tijd om hier vaardig in te worden. Starten met zelfstandige werkvormen is ook voor de leraar een leerproces. Het is leuker, leerrijker en minder belastend als je het werk met twee kan doen, maar durf er ook aan te beginnen als je er alleen voor staat!
- Als leraar heb je tijdens het zelfstandig werk soms wel het gevoel dat je de controle over het leren kwijt bent: wat leren ze nu? Leren ze dit nu wel correct?... Het vraagt zeker een hele verandering in het denken en handelen van de leraar. Zijn rol verschuift nu vooral naar het ondersteunen van leerlingen in het uitvoeren van hun taken door bijvoorbeeld vooral probleemoplossende vragen te stellen in plaats van zelf de oplossingen te geven, en hen te helpen reflecteren over hun aanpak en hun leren.
- De ervaring loont zeker de moeite en uitbreiding naar 1 contract per thema (er zijn 9 thema's in deze methode) lijkt zeker haalbaar.

*Friedel Herbosch
Beukenlaan 46
2160 Wommelgem
friedelherbo@tiscali.be*

*Luc Wyns
Beukheuvel 39/1
2500 Koningshooikt
luc.wyns@pandora.be*

Bibliografie

Bonset, H. & Mulder, H. (1999). Zelfstandig leren in het talenonderwijs. *VONK*, 29(2), nov.-dec. 1999, p. 7-23.

BIJLAGE 1: Werkovereenkomst

Beste leerling,

1. Dit contractwerk nodigt je uit zelfstandig te werken gedurende 3 lessen. Aan de meeste opdrachten mag je samenwerken. Deze opdrachten worden op je werkovereenkomst aangeduid door: 'met 2'. **Samenwerken doe je met dezelfde leerling voor de hele overeenkomst.** Spreek af met iemand van je klas, zoek samen een plaatsje in het lokaal. Plaats je banken zo dat je goed kunt samenwerken zonder de anderen te storen. Samenwerken vraagt goede afspraken. Help mekaar: wat de een niet kan, vindt de ander wel en omgekeerd. Als je allebei een andere oplossing vindt, praat er dan over met elkaar. Maak de ander duidelijk waarom je zo denkt, maar maak geen ruzie.
2. Je hoeft de opdrachten niet in volgorde af te werken. Wel moeten alle 'moetjes' opgelost zijn op het einde van les 4. Na elk 'moetje' kan je een 'magje' maken. In les 1 maak je de planning op voor de volgende 3 lessen. Je werkt elke les een 'moetje' af: jullie bepalen zelf wanneer je wat maakt. Vul je planning netjes in op je werkovereenkomst.
3. Hulp nodig? Dat kan en mag. Steek je hand op als je iets niet begrijpt of als je moeilijk van start kunt. Je leerkracht zal je graag helpen.
4. Bij sommige oefeningen horen 'verbetersleutels'. Die mag je gebruiken om je oplossingen te controleren. Je herkent ze aan het teken op je werkovereenkomst. Voor je een sleutel komt vragen, toon je eerst je ingevulde oefening aan je leerkracht. Oefeningen die geen sleutel hebben, worden natuurlijk door je leerkracht verbeterd ofwel in de les, ofwel nadat jij de afgewerkte oefening hebt afgegeven. Vergeet niet je naam op je taak te schrijven.
5. Deze werkovereenkomst hoort bij het thema 'Megacool'. Je werkt een aantal opdrachten af in je werkboek. Toch krijg je bij enkele opdrachten extra informatie. Die vind je in puntje 7 van deze brief. **Niet vergeten te lezen.**
6. Werk netjes, verzorgd en rustig. Werk door, maar maak er geen snelheidswedstrijd van. Correctheid gaat voor tijd.

7. Extra informatie

Oefening 2 p. 84:

- Wat is jouw mening over mode?
- Je mag deze oefening met de hand schrijven of op de computer maken.
- Je schrijft 6 tot 8 zinnen.
- Je bouwt goede zinnen met een pv in.
- Je let op hoofdletters en eindleestekens.
- Richtvragen:
 - Volg jij de mode? Waarom?
 - Wat draag jij graag?
 - Met wie ga je winkelen?
 - Wie betaalt je kleding?

Oefening 1 p. 94: Markeer de zin in de tekst waarin het woord staat.

Werkovereenkomst

Werkovereenkomst van (naam) _____ nr. _____

Ik werk samen met (naam) _____ nr. _____

Week van _____ 2005 tot _____ 2005

Planning: Zet het nummer van de 'moet-taak' op de dag dat je die taak wilt doen. Als je taak klaar is, kleur je dat vak groen.

Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag

makkelijk

moelijk

verbetersleutel gebruiken

hoeveel tijd heb je hiervoor nodig?

MOET JE MAKEN					OPMERKINGEN
1	'Ben je een echte modefreak?' (p. 82-83) lezen + oef. 1 en 2 (p. 84) Oef. 3: schrijfoefening Opgelet: extra uitleg				Met 2 lezen en bespreken Alleen
2	'Het is niet zomaar een trui...' (p.85) Nr. 4.1 - oef. 1 en 2 Nr. 4.2 - oef. 1: zelfstandig en bijvoeglijk naamwoord herkennen Oef. 4: het tegengestelde bijvoeglijk naamwoord Oef. 5		Ja		
3	'Knip, ik heb je' (p. 90) Oef. 1 (p. 94): woordverklaring Opgelet: extra uitleg Oef. 2 (p. 94): schema		Ja		Met 2
MAG JE MAKEN					
1	'Ben je een echte modefreak?' Oef. 3 illustreren: internet				Alleen, helpen mag
2	Bijzondere bijvoeglijke naamwoorden http://www.pcb-derank.nl (ga naar: Taallessen on line)				Alleen of met twee
3	Creatief: boots het werk van Ashley uit 'Knip, ik heb je' na (op tekenblad)				Alleen

Volgende keer letten op: _____

4 HET IS NIET ZOMAAR EEN TRUI...

4.1 Is Pieter niet mooi?

1 Lees aandachtig de 2 volgende teksten.

TEKST 1

Pieter draagt een T-shirt met daarboven een jeanshemd.

Om de zomermaanden door te komen koos hij voor een bermuda.

Voor de zomeravonden nam hij er nog een jeansjacket van het merk Lee bij.

Daarbij komen dan nog sportschoenen met zolen en veters.

Gekleed is hij wel.

TEKST 2

Pieter draagt een gestreept T-shirt met daarboven een blauw jeanshemd.

Om de warme zomermaanden door te komen koos hij voor een halflange, blauwe bermuda.

Voor de koele zomeravonden nam hij er nog een mooi, wit jeansjacket van het bekende merk Lee bij.

Daarbij komt dan nog een paar leuke sportschoenen met dikke, witte zolen en blitse veters.

Sportief gekleed is hij wel.

- a Markeer in tekst 1 en tekst 2 alle zelfstandige naamwoorden in het geel.

Dat zijn die woorden die een _____, een _____ of een _____ benoemen.

Je kunt er ook _____ of _____ voor plaatsen.

- b Markeer in tekst 2 alle woorden die ons meer informatie over die zelfstandige naamwoorden geven.

- c Welke tekst geeft je het meeste informatie? ☐ tekst 1 ☐ tekst 2
Waarom?

THEORIE

Woorden die meer informatie over het zelfstandig naamwoord geven,

zijn _____

- 2 Haal uit tekst 2 alle zelfstandige naamwoorden en alle bijvoeglijke naamwoorden en schrijf ze in de tabel.

Schrijf er telkens 2 andere, passende bijvoeglijke naamwoorden bij.

bn.	zn.	ander passend bn.	ander passend bn.
gestreept	T-shirt	tof	modern

4.2 Passen en combineren

- 1 Markeer in deze tekst alle bijvoeglijke naamwoorden.

Trek een pijltje van het bn. naar het zn. waarbij het hoort.

Heb jij wel eens tweedehandse kleren gekocht? Een kort, knalrood skipak uit de jaren '70 of een jeans met wijde pijpen. Dat is vooral tof omdat je die kunt combineren met je nieuwe kledij.

Momenteel zijn er vele moderne modeontwerpers die hun inspiratie halen uit de oude kleren van de jaren '70 of '80. Wanneer die nieuwe kledij in de rekken verschijnt, betaal je je blauw. Daarom is het goedkoper als je een echte jeans met een tof motiefje in een duister tweedehandswinkeltje koopt.

- 2 Staat een bn. altijd voor het zn.?

☐ ja ☐ nee

Voorbeeld: _____

- 3 Laat alle gemarkeerde bijvoeglijke naamwoorden uit de tekst weg. Wat stel je vast?

- 4 Markeer hier ieder bn. en schrijf er het tegengestelde bn. onder.

Deze winter herkennen we de invloeden uit het verre Bohemen. De meisjes dragen lange jassen met daarbij een kleine schoudertas en een puntige muts. De jongens gaan voor een korte broek gecombineerd met een stoere jas. Of wat dacht je van een tof hemdje of een maffe pet? Je ziet: alles is mogelijk en je zult er zeker stralend uitzien. Dus: met z'n allen naar een leuke winkel waar tweedehandse kledij verkocht wordt. Wedden dat je lieve ma haar mooie, blauwe ogen niet gelooft als ze je thuis ziet komen met je keitoffe spullen? En ook je arme spaarpot zal er gelukkig mee zijn!

- 5 Vul zelf een passend bn. aan. Kies telkens een ander.

Die _____ winkels vind je meestal in de _____ steden of op _____ rommelmarkten bij jou in de buurt. Snuffel er gewoon eens rond. Je vindt er zeker heel wat _____ dingen. Ook op de tweedehandsmarkt bespeur je _____ trends. Overal zie je motor- en skipakken met onderaan een _____ band. Ook _____ truien in _____ stof zijn erg in. _____ kragen vervangen _____ puntkragen. _____ tasjes, _____ mutsjes en vliegeniersmutsen zijn _____ accessoires. Toch is het niet de bedoeling je volledig met _____ kledij te kleden. Je kunt _____ en _____ kledij perfect met elkaar combineren. Alles is mogelijk: je _____ zomerjurkje over je _____ trainingsbroek met erboven een _____ trui.